Danıştay 10. Daire E.2021/7696 K.2025/2125 (21.04.2025)

Karar metni, resmî kaynakta yayımlanmış hâliyle aynen aktarılmıştır; taraf adları kaynakta anonimdir.

Danıştay 10. Daire Başkanlığı 2021/7696 E. , 2025/2125 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

D A N I Ş T A Y

ONUNCU DAİRE

Esas No : 2021/7696

Karar No : 2025/2125

DAVACI : ...

VEKİLİ : Av. ...

DAVALI : ... Bakanlığı / ANKARA

VEKİLİ : 1. Hukuk Müşaviri Yrd. ...

DAVANIN_KONUSU : Davacı tarafından, yönetim kurulu başkanı olduğu dava dışı ... Hizmet Derneği'nin alındı belgelerinin usulüne uygun olarak tutulmadığından bahisle tarafına 1.730,00 TL idari para cezası uygulanmasına ilişkin Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünün ... tarihli ve ... sayılı işleminin dayanağını teşkil eden 31/03/2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin;

1- 42. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de gösterilen biçim ve ebatta" ibaresinin,

2- 42. maddesinin 2. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de belirtilen bilgileri içermek koşuluyla" ibaresinin,

3- 45. maddesinin son fıkrasındaki "tüm bilgilerin eksiksiz doldurulması" ibaresinin,

4- 09/07/2020 tarihli ve 31180 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle değişik Ek-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "T.C. Kimlik No:" ile "Cep Tel / e-posta:" ibarelerinin,

iptali istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI :

Davacı tarafından; ... Hizmet Derneğinde dernek başkanı olarak görev yaptığı, bu Derneğe ait alındı belgesinde bağış yapan kişinin TC kimlik numarasına yer verilmediği gerekçesiyle Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü tarafından idari para cezası verildiği, idari para cezasına dayanak dava konusu düzenlemelerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na, Anayasa'nın özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20. maddesi ile "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerine, suç ve cezaların kanuniliği ilkesine ve hukuka aykırı olduğu, kişilerin TC Kimlik numarası, cep telefonu ve e-posta adreslerinin birer kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiği, bağışçılara ait TC Kimlik numarası, cep telefonu ve e-posta adreslerinin dernek alındı belgesine işlenmesini öngören düzenlemenin bir yönetmelikle yapılmasının, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunmasıyla ilgili anayasal düzenlemelere ve Anayasa Mahkemesi kararlarına açıkça aykırı olduğu, 2004 yılında çıkarılan Dernekler Kanunu ve 2005 yılında çıkarılan Dernekler Yönetmeliğinin kişisel verilerin korunmasıyla ilgili güncel gelişmelerin gerisinde kaldığı, 2010 Anayasa

değişikliğiyle anayasal güvenceye kavuşturulan kişisel verilerin korunmasıyla ilgili esas ve usulleri düzenleyen 6698 sayılı Kanun'un 2016 tarihli olduğu, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun ise ancak 12 Ocak 2017 tarihinde faaliyetlerine başlayabildiği, bu durumun Dernekler Yönetmeliğindeki hukuka aykırılığı ortadan kaldırmadığı, Dernekler Yönetmeliğinin, yürürlüğe girdiği tarihteki mevzuata uygun olsa da uygulanan idari para cezasının tesis edildiği tarih itibariyle yürürlükte bulunan anayasal ve yasal ilkelere aykırı hale geldiği, ayrıca Dernekler Yönetmeliğindeki dava konusu hükümler hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulu'ndan görüş alınmamış olmasının da usul sakatlığı ortaya çıkaracağı, Dernekler Kanunu'nda bağışçıya ait kişisel verilerin dernek görevlileri tarafından kayıt altına alınmasını zorunlu kılan, bu verilerin işlenmemesi halinde yaptırım öngören herhangi bir hüküm bulunmadığı, buna göre dava konusu işlemin yetki ve konu yönünden de hukuka aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

DAVALININ SAVUNMASI :

Davalı idare tarafından, derneklerin, üyelerine, kendilerine bağış yapanlara ve dernekleri denetlemekle görevli mercilere karşı şeffaf ve hesap verebilir olmasının sağlanması, derneklerin gelirlerine karşı kanunlarda yer alan suçların işlenip işlenmediğinin incelenebilmesi ve gerekli tedbirlerin alınabilmesi, dernek üyelerinin aidat ödeme yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği ve benzeri konularda inceleme ve tespit yapılabilmesi, ilgili vergi kanunları ve mevzuata göre derneklere yapılan bağışların vergi matrahından düşülmesi, alındı belgelerinin hukuki belge niteliğini kazanabilmesi ve ispat edici belge niteliğinde sayılabilmesi için derneklere bağış veya ödeme yapan gerçek ve tüzel kişilerin kimliklerine ilişkin bilgilerin alındı belgesi kayıtlarında gösterilmesi gerektiği, Dernekler Kanunu'nun 11. maddesinde; derneklerin gelirlerinin alındı belgeleri ile toplanacağı, alındı belgelerinin yönetim kurulu kararı ile bastırılacağı, alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması, kullanılması ve benzeri hususların Yönetmelikle düzenleneceğinin açıkça belirtildiği, derneklere yapılan bağışların da bağış sözleşmesi kapsamında olduğu, bağış sözleşmesinin taraflarının kim olduğu konusunda herhangi bir şüpheye neden olmayacak şekilde bu kişilere ait T.C. kimlik numarası ve benzeri kişisel bilgilerin alındı belgelerinde yer almasının zorunlu olduğu, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 5. maddesine göre sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması halinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesinin mümkün olduğu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yer alan söz konusu düzenlemeler gereğince, derneklere yapılan bağışlar için düzenlenen alındı belgelerinde yer alan T.C. kimlik numarası ve kişisel bilgilerin bulunmasının yasal dayanağı olduğu, dava konusu hükümlerin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na ve Dernekler Kanunu'na aykırı olduğu yönündeki iddiaların gerçeği yansıtmadığı savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ : ...

DÜŞÜNCESİ : Dernekler Yönetmeliğinin eki olan EK-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "Para Yatıranın Cep Tel / e-posta" bölümlerinin iptali istemi yönünden süre aşımı nedeniyle reddine, diğer kısımları yönünden iptali gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI : ...

DÜŞÜNCESİ : Dava, Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünün ... tarih ve ... sayılı 1.730,00-TL tutarındaki idari para cezasına dayanak teşkil eden, 31/03/2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliği'nin 42. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de gösterilen biçim ve ebatta" ibaresi ile 2. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de belirtilen bilgileri içermek koşuluyla" ibaresinin, 45. maddesinin son fıkrasındaki "tüm bilgilerin eksiksiz doldurulması" ibaresinin ve Yönetmeliğin eki olan

EK-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "Para Yatıranın T.C. Kimlik No, Cep Tel / e-posta" bölümlerinin iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin 3. fıkrasında; herkesin, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, bu hakkın; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsayacağı, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği, hükmüne yer verilmiştir.

Kanuni düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğunu ortaya koyan genel gerekçesinde; Türk Ceza Kanunu'nun 135. ve devamı maddelerinde kişisel verilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi, kaydedilmesi veya ifşa edilmesi fiillerinin suç olarak düzenlendiği ve yaptırıma bağlandığı, ancak kişisel verilerin işlenmesine yönelik özel bir kanun bulunmaması sebebiyle, bu fiillerin ne zaman hukuka aykırı ne zaman hukuka uygun olduğunun belirlenmesinde tereddütler yaşandığı vurgulanmıştır.

07/04/2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete'de 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yayımlanmış, Kanunun 3. maddesinde; "Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem, olarak tanımlanmış, "Genel ilkeler" başlıklı 4. maddesinde; (1) Kişisel verilerin, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebileceği, (2) Kişisel verilerin işlenmesinde; a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma, c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme, ilkelerine uyulmasının zorunlu olduğu, “Kişisel verilerin işlenme şartları” başlıklı 5. maddesinde: “(1) Kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği, (2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu; a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi, b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, ç)Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.” kurala bağlanmıştır. Aynı Kanunun, "Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları" başlıklı 6. maddesinde; (1) Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verilerinin özel nitelikli kişisel veri olduğu, (2) Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesinin yasak olduğu, (3) Birinci fıkrada sayılan sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel verilerin, kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile

finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği, (4) Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, ayrıca Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınmasının şart olduğu, hükme bağlanmış, "Kişisel verilerin aktarılması" başlıklı 8. maddesinde; (1) Kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamayacağı, (2) Kişisel verilerin; a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasında, b) Yeterli önlemler alınmak kaydıyla, 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında, belirtilen şartlardan birinin bulunması hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın aktarılabileceği, (3) Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümlerin saklı olduğu, hükmü yer almıştır.

5253 sayılı Dernekler Kanunu, dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile bunlara ilişkin diğer hususları düzenlemek amacıyla yayımlanmış, "Gelir ve giderlerde usul ile dernek defterleri" başlıklı 11. maddesinde; dernek gelirlerinin alındı belgesi ile toplanacağı ve giderlerin harcama belgesi ile yapılacağı, dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile toplanması halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgelerin alındı belgesi yerine geçeceği, alındı belgeleri ve harcama belgelerinin saklama süresinin beş yıl olduğu, dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgelerinin yönetim kurulu kararı ile bastırılacağı, alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması ve kullanılması ile dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak yetki belgesine ilişkin hususların yönetmelikte düzenleneceği, dernek gelirlerini toplayacak kişilerin yönetim kurulu kararıyla belirleneceği ve bunlar adına yetki belgesi düzenleneceği, dernekler tarafından tutulacak defter ve kayıtlar ile ilgili usul ve esasların yönetmelikte düzenleneceği, bu defterlerin dernekler biriminden ya da noterden onaylı olmasının zorunlu olduğu, "Ceza Hükümleri" başlıklı 32. maddesinin birinci fıkrası d) bendinde de; derneğe ait tutulması gereken defter veya kayıtları tutmayan veya tasdiksiz defter tutan dernek yöneticilerinin üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılacağı, bu defter ve kayıtların usulüne uygun tutulmaması halinde dernek yöneticilerine ve defterleri tutmakla sorumlu kişilere beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verileceği, adına yetki belgesi düzenlenmediği halde gelir toplayanlar ile bilerek bu şekilde gelir toplanmasına izin veren yönetim kurulu üyelerine bin Türk Lirası idarî para cezası verileceği, "Yönetmelik" başlıklı 37. maddesinde ise; bu Kanunun ilgili maddelerinde düzenlenmesi öngörülen yönetmeliklerin İçişleri Bakanlığınca, kulüp adını alan derneklerle ilgili yönetmeliğin ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça en geç altı ay içinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulacağı, bu yönetmelikler çıkarılıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı, hükmü yer almıştır.

Anılan Kanun dayanak alınmak suretiyle hazırlanıp yürürlüğe konulan Dernekler Yönetmeliğinin 38. maddesinin 1. fıkrasında; dernek gelirlerinin alındı belgesi ile tahsil edileceği, dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile tahsili halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgelerin alındı belgesi yerine geçeceği, 3. fıkrasında; dernekler tarafından kişi, kurum veya kuruluşlara yapılacak bedelsiz mal ve hizmet teslimlerinin Ek-14'te yer alan Ayni Yardım Teslim Belgesi ile yapılacağı, kişi, kurum veya kuruluşlar tarafından derneklere yapılacak bedelsiz mal ve hizmet teslimlerinin ise Ek-15'te yer alan Ayni Bağış Alındı Belgesi ile kabul edileceği, kurala bağlanmış, "Alındı belgelerinin biçimi" başlıklı 42. maddesinde; dernek gelirlerinin tahsilinde kullanılacak Alındı belgelerinin (EK-17)'de gösterilen biçim ve ebatta yönetim kurulu kararıyla bastırılacağı, alındı belgelerinin, müteselsil seri ve sıra numarası taşıyan kendinden karbonlu elli asıl ve elli koçan yaprağından meydana gelen ciltler veya elektronik sistemler

ve yazı makineleri aracılığıyla yazdırılan form veya sürekli kayıt formu şeklinde tertip edileceği, form veya sürekli form şeklinde bastırılacak alındı belgelerinin, belirtilen nitelikte olmasının zorunlu olduğu, alındı belgesi ciltlerinin koçan kısmının iki suret olarak bastırılabileceği, ancak, koçan yaprağının bir suretinin cilt koçanında, diğerinin ise muhasebe evrakları arasında düzenli olarak saklanmasının zorunlu olduğu, (Ek fıkra:RG-9/7/2020-31180) Alındı belgelerinin (EK-17)'de belirtilen bilgileri içermek koşuluyla Bakanlıkça oluşturulan veya izin verilen yazılımlar kullanılarak elektronik ortamda da düzenlenebileceği, düzenlenen bu belgelerin Genel Müdürlüğün elektronik sisteminde muhafaza edileceği, "Alındı belgelerinin kullanımı" başlıklı 45. maddesinde de; alındı belgelerinin, gelir tahsil etme görev ve yetkisine sahip bulunanlara, sayman üyelerce imza karşılığı verileceği ve kullanıldıktan sonra imza karşılığı geri alınacağı, alındı belgelerinin, sabit boyalı sert veya sivri uçlu tükenmez kalemle okunaklı bir biçimde silintisiz ve kazıntısız olarak doldurulacağı, ödemede bulunana asıl yaprak koparılarak verileceği, koçan kısmının ciltte bırakılacağı, düzenleme sırasında hata yapılırsa, hatalı belge yaprağının ödemede bulunana verilmeyeceği, asıl ve koçan yaprakların üzerine "İPTAL" ibaresi yazılıp her ikisinin koparılmadan ciltte bırakılacağı, Form şeklinde bastırılan alındı belgelerinin, elektronik sistemler aracılığıyla doldurulduktan sonra aslı ödemede bulunana verileceği; suretinin dosyasında muhafaza edileceği, (Ek fıkra: RG-9/7/2020-31180) Bu Yönetmelikte öngörülen alındı ve harcama belgelerinin; Yönetmelik ekindeki örneklerinde gösterilen belgelerdeki tüm bilgilerin eksiksiz doldurulması ve ilgili kişilerce imzalanması suretiyle düzenleneceği, kuralı getirilmiştir.

Dernekler Kanunu ile dernek gelirlerinin alındı belgeleri ile toplanması esası getirilmiş ve alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması ve kullanılması ile dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak yetki belgesine ilişkin hususların yönetmelikte düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu itibarla Yönetmeliğin ekinde belgelerin şekli belirlenmiş ve Ek-17 "Dernek Gelirleri Alındı Belgesi"nde, para yatıranın; Ad Soyadı, TC kimlik numarası, tüzel kişiler için vergi numarası, cep tel/e-posta numarası ve gelirin çeşidine TL/Krş ilişkin bilgilerin doldurulması istenilmiştir.

Bu durumda, dernek geliri olarak kabul edilen bir miktarın belgeye bağlanması, derneğin denetlenmesi ve işlemlerin usulüne uygun gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelenmesi adına gerekli olmakla birlikte, derneğe gelir olarak kayda alınacak olan tutarı veren ya da bağışlayanın ad soyadının, TC kimlik numarasının ve cep tel ve e-posta numarasının kaydedilmesinin ve aktarımın, kişisel verilerin korunması yükümlülüğü kapsamında izne tabi olarak gerçekleştirilecek kayıtlardan olup olmadığı ya da kanunla düzenlenmesi halinde kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel bilgilerin işlenebilmesi mümkün olduğundan, kanunla düzenlendiğinin kabulü ile kaydın gerekip gerekmediğinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Anayasamızda, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilmiş, yürürlüğe konulan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile de; özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, ilgilinin açık rızasına bağlanmış, dernek ve vakıf ya da sendika üyeliği, özel nitelikli kişisel veri olarak sayılmış, ancak sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin dahi kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilmesine olanak sağlanmıştır. Kişisel verilerin işlenmesinde, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme gibi ilkeler benimsenmiş, bir sözleşmenin kurulmasında da tarafların kişisel bilgilerinin işlenmesi kabul edilmiştir.

Bu durumda, dernek adına gelir olarak kayda geçecek olan tutarı veren özel ya da tüzel kişinin ad soyadı, TC kimlik veya vergi numarası ve cep/e-mail numarasının yazılması gereken form ya da elektronik formda şekli, yer alacak bilgilerin belirlenmesi hususunda yasanın tanıdığı yetkiye istinaden yönetmelikle yapılan düzenlemeye göre gerçekleştirilmiş olması nedeniyle özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilse dahi ad soyad, TC kimlik/vergi numarası ve cep tel/e-mail numarasının, kanunla öngörülmesi halinde kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilmesi olanaklı kılındığından, dernek gelirini oluşturacak tutarları bağışlayanların kayıt altına alınmasını ve kaydın şeklen belirlenmiş formlar üzerinden eksiksiz olarak gerçekleştirilmesini öngören düzenlemede mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davanın reddi gerektiği, düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

MADDİ OLAY VE HUKUKİ SÜREÇ :

Davacının yönetim kurulu başkanı olduğu dava dışı ... Hizmet Derneği'nde 05-08/11/2021 tarihinde yapılan denetim sonucu tanzim edilen Denetim Raporunda, Dernek gelirlerinin tahsilinde kullanılan alındı belgelerinin üzerinde Dernekler Yönetmeliği'nin 45. maddesi ve Ek-17'de yer alan şablon gereği yazılması zorunlu olan "T.C. Kimlik Numarası" bölümünün doldurulmadığı, söz konusu alındı belgelerinin üzerindeki ilgili yerlere ödenti veya bağışta bulunan gerçek kişilerin T.C. kimlik numaralarının yazılmadığı hususunun tespit edilmesi üzerine, Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünün ... tarihli ve ... sayılı işlemiyle, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 32. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi ile 33. maddesinin 2. fıkrası uyarınca dernek yönetim kurulu başkanı sıfatıyla sorumluluğuna vurgu yapılarak davacıya 1.730,00 TL idari para cezası verilmiştir.

Bunun üzerine davacı tarafından bakılan dava açılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE:

USUL YÖNÜNDEN:

İlgili Mevzuat:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dava açma süresi" başlıklı 7. maddesinde,

"1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür. ...

4. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz." hükmüne yer verilmiş; 'Dilekçeler üzerine ilk inceleme' başlıklı 14. maddesinin 3. fıkrasında, dilekçelerin, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından: a) Görev ve yetki, b) İdari merci tecavüzü, c) Ehliyet, d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı, e) Süre aşımı, f) Husumet, g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları yönlerinden sırasıyla inceleneceği; 'İlk inceleme üzerine verilecek karar' başlıklı 15. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, görev yönünden, (b) bendinde, süre aşımı yönünden yapılan incelemede Kanuna aykırılık görülürse davanın reddine karar verileceği hususları hüküm altına alınmıştır.

Hukuki Değerlendirme:

Dernekler Yönetmeliğinin eki olan EK-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "Cep Tel / e-posta" ibarelerinin iptali istemi yönünden incelenmesi:

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre, ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlayan dava açma süresi içerisinde idari davaya konu edilmeyen düzenleyici işlemlerin, bu tarihten sonra davaya konu edilebilmeleri için, ilgili hakkında uygulama işlemi tesis edilmiş olması, bu işlemin ise dava konusu edilen düzenleyici işlemin uygulanması niteliğinde bulunması gerekmektedir.

Uyuşmazlıkta, davacı hakkında Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünün ... tarihli ve ... sayılı işlemiyle uygulanan ve aynı idarenin ... tarih ve ... sayılı yazısıyla bildirilen idari para cezasının dayanağı olduğundan bahisle Dernekler Yönetmeliğinin eki olan EK-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "Cep Tel / e-posta" ibaresinin de iptali istenilmektedir.

Oysa uygulama işlemi niteliğindeki idari para cezasının incelenmesinden, Dernek gelirlerinin tahsilinde kullanılan alındı belgelerinin üzerinde Dernekler Yönetmeliğinin 45. maddesi ve Ek-17'deki şablonu gereği yazılması zorunlu olan "T.C. Kimlik Numarası" bölümünün doldurulmadığı, söz konusu alındı belgelerinin üzerindeki ilgili yerlere ödenti veya bağışta bulunan gerçek kişilerin T.C. kimlik numaralarının yazılmadığı gerekçesiyle idari para cezası kesildiği anlaşılmaktadır.

Buna göre, davacı tarafından iptali istenen "Cep Tel / e-posta" ibarelerinin davacıya uygulanmadığı ve dava konusu işlemin dayanağını oluşturmadığı, dolayısıyla bu hükmün yayımlandığı tarih olan 09/07/2020 tarihinden itibaren en geç 60 gün içinde dava açılması gerekirken, bu süre geçtikten çok sonra 24/12/2021 tarihinde açılan davanın anılan ibarelerinin iptali istemine ilişkin kısmının süre aşımı nedeniyle esasının incelenmesine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

ESAS YÖNÜNDEN:

İlgili Mevzuat:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesinde, "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." hükmü;

"Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinde, "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

...

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." hükmü bulunmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Dernekler" bölümünün "A. Kuruluşu" üst başlıklı "I. Tanımı" başlıklı 56. maddesinde, "Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.

Hukuka veya ahlâka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz." kuralı;

"E. Derneklerin faaliyetleri" üst başlıklı "I. Genel olarak" başlıklı 90. maddesinde, "Dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, tüzüklerinde belirtilen çalışma konuları ve biçimleri doğrultusunda faaliyette bulunurlar.

Yasaklanan veya izne bağlı faaliyetlerle ilgili kamu hukuku nitelikli özel kanun hükümleri saklıdır.

Dernek faaliyetleri ile ilgili yasak ve sınırlamalara aykırılık hâlinde, Cumhuriyet savcısının istemiyle mahkemece faaliyetten alıkoyma kararı verilebilir." kuralı yer almaktadır.

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1. maddesinde, "Bu Kanunun amacı; dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile bunlara ilişkin diğer hususları düzenlemektir." kuralı;

"Gelir ve giderlerde usul ile dernek defterleri" başlıklı 11. maddesinde, "Dernek gelirleri alındı belgesi ile toplanır ve giderler harcama belgesi ile yapılır. Dernek gelirlerinin bankalar aracılığı ile toplanması halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgeler alındı belgesi yerine geçer. Alındı belgeleri ve harcama belgelerinin saklama süresi beş yıldır.

Dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgeleri yönetim kurulu kararı ile bastırılır. Alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması ve kullanılması ile dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak yetki belgesine ilişkin hususlar yönetmelikte düzenlenir.

Dernek gelirlerini toplayacak kişiler yönetim kurulu kararıyla belirlenir ve bunlar adına yetki belgesi düzenlenir.

Dernekler tarafından tutulacak defter ve kayıtlar ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikte düzenlenir. Bu defterlerin dernekler biriminden ya da noterden onaylı olması zorunludur." kuralı;

"Ceza hükümleri" başlıklı 32. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde, "Derneğe ait tutulması gereken defter veya kayıtları tutmayan veya tasdiksiz defter tutan dernek yöneticileri üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu defter ve kayıtların usulüne uygun tutulmaması halinde dernek yöneticilerine ve defterleri tutmakla sorumlu kişilere beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Adına yetki belgesi düzenlenmediği halde gelir toplayanlar ile bilerek bu şekilde gelir toplanmasına izin veren yönetim kurulu üyelerine bin Türk Lirası idarî para cezası verilir." kuralı;

"Cezaların uygulanması" başlıklı 33 maddesinin 2. fıkrasında, "Bu Kanunun 32 nci maddesinde geçen “dernek yöneticileri” ibareleri dernek yönetim kurulu başkanını ifade eder." kuralı;

"Yönetmelik" başlıklı 37. maddesinde, "Bu Kanunun ilgili maddelerinde düzenlenmesi öngörülen yönetmelikler İçişleri Bakanlığınca, kulüp adını alan derneklerle ilgili yönetmelik ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça en geç altı ay içinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulur. Bu yönetmelikler çıkarılıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur." kuralı yer almaktadır.

31/03/2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin "Amaç" başlıklı 1. maddesinde, "Bu Yönetmeliğin amacı; dernekler ile kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve bu Yönetmelik kapsamına giren vakıfların tabi olacakları usul ve esasları

düzenlemektir." hükmü;

"Kapsam" başlıklı 2. maddesinde, "Bu Yönetmelik; vakıfların bazı işlemleri ile dernekler ve dernek şube veya temsilciliklerin, federasyonlar ve konfederasyonların, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ile dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin kuruluşu, genel kurul toplantıları, uluslararası faaliyetleri, yükümlülükleri, izne tabi faaliyetleri, lokal açmaları, sandık kurmaları ve diğer hususlar ile ilgili iş ve işlemlerini kapsamaktadır." hükmü;

"Dayanak" başlıklı 3. maddesinde, "Bu Yönetmelik, 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili hükümleri, 26/3/1987 tarihli ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ile 2/1/2003 tarihli ve 4778 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 36 ncı, 10/7/2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 263 üncü ve 508 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır." hükmü;

"Gelir ve Gider Usulü" başlıklı Yedinci Bölümünde yer alan "Alındı belgelerinin biçimi" alt başlıklı 42. maddesinde, "Dernek gelirlerinin tahsilinde kullanılacak Alındı Belgeleri (EK-17)'de gösterilen biçim ve ebatta yönetim kurulu kararıyla bastırılır. Alındı belgeleri, müteselsil seri ve sıra numarası taşıyan kendinden karbonlu elli asıl ve elli koçan yaprağından meydana gelen ciltler veya elektronik sistemler ve yazı makineleri aracılığıyla yazdırılan form veya sürekli kayıt formu şeklinde tertip edilir. Form veya sürekli form şeklinde bastırılacak alındı belgelerinin, belirtilen nitelikte olması zorunludur. Alındı belgesi ciltlerinin koçan kısmı iki suret olarak bastırılabilir. Ancak, koçan yaprağının bir suretinin cilt koçanında, diğerinin ise muhasebe evrakları arasında düzenli olarak saklanması zorunludur.

Alındı belgeleri (EK-17)'de belirtilen bilgileri içermek koşuluyla Bakanlıkça oluşturulan veya izin verilen yazılımlar kullanılarak elektronik ortamda da düzenlenebilir. Düzenlenen bu belgeler Genel Müdürlüğün elektronik sisteminde muhafaza edilir." hükmü;

"Alındı belgelerinin kullanımı" başlıklı 45. maddesinde, "Alındı belgeleri, gelir tahsil etme görev ve yetkisine sahip bulunanlara, sayman üyelerce imza karşılığı verilir ve kullanıldıktan sonra imza karşılığı geri alınır.

Alındı belgeleri, sabit boyalı sert veya sivri uçlu tükenmez kalemle okunaklı bir biçimde silintisiz ve kazıntısız olarak doldurulur. Ödemede bulunana asıl yaprak koparılarak verilir, koçan kısmı ciltte bırakılır. Düzenleme sırasında hata yapılırsa, hatalı belge yaprağı ödemede bulunana verilmez. Asıl ve koçan yaprakların üzerine "İPTAL" ibaresi yazılıp her ikisi koparılmadan ciltte bırakılır.

Form şeklinde bastırılan alındı belgeleri, elektronik sistemler aracılığıyla doldurulduktan sonra aslı ödemede bulunana verilir; sureti dosyasında muhafaza edilir.

Bu Yönetmelikte öngörülen alındı ve harcama belgeleri; Yönetmelik ekindeki örneklerinde gösterilen belgelerdeki tüm bilgilerin eksiksiz doldurulması ve ilgili kişilerce imzalanması suretiyle düzenlenir." hükmü düzenlenmektedir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesinde,

"(1) Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir." kuralı;

"Kapsam" başlıklı 2. maddesinde, "(1) Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt

sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır." kuralı;

"Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, "(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Açık rıza: Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı,

…

d) Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi,

e) Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi,

…

ifade eder." kuralı;

"Genel ilkeler" alt başlıklı 4. maddesinde, "(1) Kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir.

(2) Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur:

a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.

b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma.

c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.

ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.

d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme." kuralı;

"Kişisel verilerin işlenme şartları" başlıklı 5. maddesinde, "(1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez.

(2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür:

a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi.

b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.

c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.

ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.

d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.

e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması.

f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması." kuralı;

"Kişisel verilerin aktarılması" başlıklı 8. maddesinde,

"(1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz.

(2) Kişisel veriler;

a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasında,

b) Yeterli önlemler alınmak kaydıyla, 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında,

belirtilen şartlardan birinin bulunması hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın aktarılabilir.

(3) Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır." kuralı;

"İstisna" başlıklı 28. maddesinde,

"(1) Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi.

b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi.

c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi.

ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.

d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi.

(2) Bu Kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak kaydıyla veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10 uncu, zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç, ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11 inci ve Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16 ncı maddeleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

a) Kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması.

b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi.

c) Kişisel veri işlemenin kanunun verdiği yetkiye dayanılarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması.

ç) Kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması." kuralı bulunmaktadır.

6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun "Bağışlama Sözleşmesi" başlıklı "A.Tanımı" alt başlıklı 285. maddesinde, "Bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir. Henüz edinilmemiş olan bir haktan feragat etmek veya bir mirası reddetmek, bağışlama değildir. Ahlaki bir ödevin yerine getirilmesi de bağışlama sayılmaz." hükmü;

"C. Kurulması" başlıklı "I. Bağışlama sözü verme" alt başlıklı 288. maddesinde, "Bağışlama sözü vermenin geçerliliği, bu sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bir taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki ayni bir hakkın bağışlanması sözü vermenin geçerliliği, ancak resmî şekilde yapılmış olmasına bağlıdır. Şekle uyulmaması sebebiyle geçersiz olan bağışlama sözü verme, bağışlayan tarafından yerine getirildiğinde, elden bağışlama hükmündedir. Ancak, geçerliliği resmî şekle bağlanmış olan bağışlamalarda bu hüküm uygulanmaz." hükmü;

"II. Elden bağışlama" başlıklı 289. maddesinde, "Elden bağışlama, bağışlayanın bir taşınırını bağışlanana teslim etmesiyle kurulmuş olur." hükmü bulunmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanunu'nun yukarıda aktarılan hükümlerden görüleceği üzere, özel hukuk tüzel kişiliğine sahip kişi toplulukları olan dernekler, örgütleme özgürlüğünün ve demokratik düzenin vazgeçilmez ögelerinden olan sivil toplum kuruluşlarının önemli bir parçasıdır.

Kanun koyucu, derneklerin bu önem ve özelliklerini dikkate alarak, gerek üyelerinin gerekse toplumun menfaatlerinin korunması, dernek gelirlerinin amacı doğrultusunda kullanılması, gerçek dışı (sahte/fiktif) ya da yasa dışı işlemlere karışmaması amacıyla derneklerin faaliyet ve hesaplarının şeffaflığı, amacını gerçekleştirmeye yönelik işlemlerinin kontrolü, genel denetimi konularda özel düzenlemeler sevk etmiştir.

Bu çerçevede, Dernekler Kanunu'nun 11. maddesinde, dernek gelirlerinin alındı belgesi ile toplanacağı, dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgelerinin yönetim kurulu kararı ile bastırılacağı, alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması ve kullanılması ile yönetim kurulu kararıyla dernek gelirlerini toplamak üzere belirlenen kişiler adına düzenlenecek yetki belgesine ilişkin hususların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiş; 37. maddesinde de bu yönetmeliğin İçişleri Bakanlığınca çıkarılacağı öngörülmüştür.

Anılan Kanunla verilen yetkiye istinaden çıkarılan Dernekler Yönetmeliğinin dava konusu kurallarında ise, dernek gelirlerinin tahsilinde kullanılacak alındı belgelerinin şekli ve içereceği bilgiler ile geçerlilik koşulları düzenlenmekte olup, Yönetmeliğin ekinde yer alan (EK -17) alındı belgesi formunda da, para yatıranın T.C. Kimlik numarasına yer verilmesi gerektiğinin belirtildiği görülmektedir.

Buna göre, dayanağı Kanunla verilen yetkiye dayanılarak ve bu yetki çerçevesinde kalınarak getirilen dava konusu düzenlemelerde yetki ve şekil yönünden hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Ayrıca, yukarıda aktarıldığı üzere, örgütlenme özgürlüğünün toplumun yararına kullanılmasının sağlaması, dernek üyeleri ile toplum menfaatlerinin korunması, gerçek ve/veya yasa dışı faaliyet ve işlemlere engel olunması amacıyla kanunla verilen düzenleme görevi çerçevesinde tesis edildiği, bu haliyle yeterli hukuki ve maddi gerekçesi bulunduğu anlaşılan dava konusu düzenlemelerde amaç ve sebep unsurları yönüyle de hukuka aykırılık görülmemiştir.

Nitekim; 2019 yılında yayınlanan T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörün Finansmanı Amacıyla Suistimalinin Önlenmesine Yönelik Rehberinde; "Terör örgütlerine yasal görünümlü kaynak sağlanmasında dernek ve vakıf gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sıklıkla kullanılabilmektedir. Kuruluşlara aidat, bağış veya yardım adı altında sağlanan fonlar, bu kuruluşlar tarafından çeşitli yöntemler kullanılmak suretiyle terör örgütüne veya teröristlere aktarılabilmektedir. Bazı kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör

örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Bazı kişiler ise, terör örgütüne bilerek ve isteyerek finansman sağlamakta, bunu yasal bir görüntü altında, örneğin bir yardımlaşma derneğine bağışta bulunma görüntüsü altında gerçekleştirmekte, böylece kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin terörü finanse edebilmektedir.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörist unsurlar tarafından suistimali hususu 2000'li yıllardan bu yana bir endişe konusu olarak uluslararası güvenliği tehdit etmekte olup, bu tehdit günümüzde de devam etmektedir. Bu sektörün terörist unsurlar tarafından suistimali, sektörün küresel boyutu göz önünde bulundurulduğunda düşük gibi gözükse de bu tür bir istismarın sektöre etkisi parasal değerin ötesine geçmektedir. Bağışçılar sektöre sağlanan ayni veya nakdi olanakların hayırlı işler için kullanılacağına inanmaktadır; bu güven sektörün temel taşıdır. Bu olanakların asıl amacı zarar vermek olan kuruluşlara yönlendirilmesi, halkın sektöre olan güvenini zedeleyecek ve sektörün çalışmaları üzerinde istenmeyen bir etki yaratacaktır." denilmektedir.

Dolayısıyla, derneklere bağış yapanların T.C kimlik numaralarının alındı belgelerinde yer almasına yönelik dava konusu düzenlemelerin terörizmin finansmanın önlenmesi ve suç gelirlerinin aklanmasının önüne geçilmesi yönünden de gerekli, elverişli ve ölçülü bir tedbir olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, Anayasada, herkesin, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, bu hakkın; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsayacağı, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Anayasa hükmüne istinaden yürürlüğe konulan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda ise, kişisel veri, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi" olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre kişilerin T.C. kimlik numaralarının kişisel veri olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

Anılan Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasında, kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği belirtilmekle birlikte, aynı maddenin 2. fıkrasında, kanunlarda açıkça öngörülmesi, bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması hallerinde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesinin mümkün olduğu düzenlenmektedir.

Derneklere alındı belgeleriyle yapılan bağışlarda, taraflar arasında Türk Borçlar Kanunu'nun 285. ve devamı maddeleri uyarınca tek tarafa borç yükleyen bir özel hukuk sözleşmesi olan bağışlama sözleşmesi imzalanmaktadır. Dolayısıyla, sözleşmenin geçerli olabilmesi ve ifası için bağışlayanın kimliğinin açık ve net olarak tespiti gerektiğinden, bağışlayanın T.C. kimlik numarasına alındı belgelerinde yer verilmesi, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 5. maddesinin 2. fıkrasının (c) ve (f) bentlerinde belirtilen, kişisel veri sahibinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu haller arasında yer almaktadır.

Bu itibarla, dava konusu düzenlemelerde Anayasanın 20. maddesine ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na da aykırılık bulunmamakta ve düzenleme konu unsuru yönünden de hukuka uygun görülmektedir.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. 31/03/2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin eki olan EK-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "Cep Tel / e-posta" ibaresinin iptali istemi yönünden DAVANIN SÜRE AŞIMI NEDENİYLE REDDİNE oy birliğiyle,

2. 31/03/2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin 42. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de gösterilen biçim ve ebatta" ibaresinin, 2. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de belirtilen bilgileri içermek koşuluyla" ibaresinin, 45. maddesinin son fıkrasındaki "tüm bilgilerin eksiksiz doldurulması" ibaresinin ve Ek-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "T.C. Kimlik No:" ibaresinin iptali istemi yönünden DAVANIN REDDİNE oy çokluğuyla,

3. Ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam ... TL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına,

4. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca ... TL vekâlet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine,

5. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra davacıya iadesine,

6. Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere, 21/04/2025 tarihinde karar verildi.

(X) - KARŞI OY :

Anayasa'nın 20. maddesinde, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanun'un 5. maddesinde, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği, maddede belirtilen şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkün olabileceği düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulan Kişisel Verileri Koruma Kanun'da kişisel veri, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, kişilerin T.C Kimlik numaralarının kişisel veri olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

Dernekler Kanunu ile dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususların düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Dernekler Kanunu'nun "Gelir ve giderlerde usul ile dernek defterleri" başlıklı 11. maddesinde, dernek gelirlerinin alındı belgesi ile toplanacağı, dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgeleri yönetim kurulu kararı ile bastırılacağı ve alındı belgelerinin şekli, bastırılması, onaylanması ve kullanılması hususunun yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Dolayısıyla; anılan Kanun'da alındı belgesinde para yatıranın T.C Kimlik numarasının yer alması gerektiği noktasında bir düzenleme bulunmadığı gibi alındı belgesinin içeriğine ilişkin bulunan bu konunun yönetmelikle düzenleneceğine ilişkin bir yetki verildiğinden söz edilmesi de mümkün değildir.

Bu haliyle, dava konusu düzenlemenin Kanunda yer almadığı veya Kanunun verdiği yetkiye dayanmadığı dikkate alındığında, gerek Dernekler Kanunu'na gerekse Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na aykırı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

Davalı idarece, terörizmin finansmanın önlenmesi ve suç gelirlerinin aklanmasının önüne geçilmesi, bunlara ilişkin kanunlarda yer alan suçların işlenip işlenmediğinin incelenebilmesi ve gerekli tedbirlerin alınabilmesi için dava konusu düzenlemenin gerekli olduğu savunulmuşsa da, millî güvenliğin, kamu düzeninin gerektirdiği durumlarda, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemek amacıyla dernek faaliyetlerinin engellenmesinin, sonlandırılmasının, askıya alınmasının mümkün olduğu, terörizmin finansmanın önlenmesi ve suç gelirlerinin aklanmasının önüne geçilmesi için yapılacak denetimlerin derneklere bağış yapanlar yönünden değil derneklerin faaliyetlerine yönelik yapılması halinde engellenebileceği, bir başka ifadeyle, kamu yararı amacıyla getirilen önlemin bu amaca ulaşmak bakımından gerekli ve orantılı olmadığı; ayrıca gerek Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un gerekse Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'un dava konusu olan derneklere para yatıranların T.C kimlik numaralarının işlenmesi hakkında yetki vermediği de açıktır.

Kaldı ki; 01/10/2018 tarih 30552 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 1. ve 2. maddelerinin iptali istemiyle açılan davada, Dairemizin 15/04/2021 tarih ve E:2018/5249, K:2021/1855 sayılı kararı ile dava konusu edilen düzenleme ile derneklere, kişilerin dernek üyeliğine kabul edilme, üyelikten çıkma veya çıkarılma gibi durumlarını beyanname verme süresi beklenilmeksizin 30 gün içerisinde mülki idare amirine yazılı olarak bildirme ve gerçek kişi üyelerin ad, soyad, T.C. numarası, mesleği, öğrenim durumu, üyeliğe kabul ve çıkma tarihleri, tüzel kişi üyelerin ise mersis numaraları, hukuki statüsü, temsilcilerinin adı soyadı, T.C. kimlik numaraları, üyeliğe kabul ve çıkma tarihlerine ilişkin bilgilerin Yönetmelik eki olan Ek-21'de yer alan Dernek Beyannamesine kayıt zorunluluğunun getirildiği, Kanunda düzenlenmediği halde, davalı idareye tanınan yetkinin sınırlarını genişleten ve kişisel verilerin ve özel nitelikteki kişisel verilen açık rıza alınmadan işlenmesine neden olan dava konusu düzenlemede hukuki isabet bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu düzenlemenin iptali yolunda verilen karar, İdari Dava Daireleri Kurulunun 23/03/2022 tarih ve E:2022/54, 2022/945 sayılı kararı ile düzenlemeyle Kanun hükümlerinde yer almayan hususların düzenlendiği, bu haliyle davalı idareye yasa ile tanınan yetkinin sınırlarını genişletmek suretiyle yapılan dava konusu düzenlemede hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle kesin olarak onanmıştır.

Bu itibarla, Kanunda düzenlenmediği halde, davalı idareye tanınan yetkinin sınırlarını genişleten ve kişisel verilerin açık rıza alınmadan işlenmesine neden olan dava konusu düzenlemede hukuki isabet bulunmadığından 31/03/2005 tarih ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin 42. maddesinin 1. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de gösterilen biçim ve ebatta" ibaresinin, 2. fıkrasının ilk cümlesindeki "(EK-17)'de belirtilen bilgileri içermek koşuluyla" ibaresinin, 45. maddesinin son fıkrasındaki "tüm bilgilerin eksiksiz doldurulması" ibaresinin ve Ek-17'deki Dernek Gelirleri Alındı Belgesinde bulunan "T.C. Kimlik No:" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerektiği oyuyla Daire kararının bu kısmına katılmıyoruz.